

**ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**  
доктора економічних наук, професора  
**МАСЛАК ОЛЬГИ ІВАНІВНИ**

на дисертаційну роботу  
**СТАНАСЮК НАТАЛІЇ СТЕПАНІВНИ**

на тему:

**«ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ  
РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ»**,

подану на здобуття наукового ступеня  
доктора економічних наук за спеціальністю  
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими  
програмами, планами, темами**

Зважаючи на те, що розвиток промислового виробництва в Україні дотепер не став належним засобом підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави, сучасне вітчизняне промислове виробництво можна розглядати як незбалансовану систему взаємодії як старих технологічних систем, що залишилися у спадок від радянської економіки, так і нових, поява яких зумовлена розвитком процесів глобалізації та індустріалізації в світовій економіці.

Розвиток промислового виробництва та підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств потребує комплексного дослідження та ефективного управління промисловим потенціалом на державному рівні. Ефективне державне управління потребує попереднього економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу, виявлення слабких місць та пошуку шляхів їх усунення, що в результаті забезпечить зростання національного доходу. Саме тому тема дисертаційної роботи є безперечно актуальною.

Актуальність теми засвідчується також і тим, що отримані результати були використані при виконанні науково-дослідних тем кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, серед яких "Інвестиційно-

інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації” (державний реєстраційний номер 0115U006723), в якій визначено чинники формування сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу; “Розвиток міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації та євроінтеграції” (державний реєстраційний номер 0117U001462), в якій досліджено європейський досвід державного управління формуванням і розвитком промислового потенціалу та можливості його використання в Україні; кафедри менеджменту персоналу та адміністрування “Прогнозування впливу креативної економіки на молодіжний ринок праці (державний реєстраційний номер 0118U000411), в якій сформовано методологічний підхід до комплексного економічного оцінювання розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу в контексті формування стратегії соціальної відповідальності бізнесу (акт про впровадження від 15.05.2018 р.). Також результати дисертації використані при виконанні науково-дослідної теми відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України” “Механізм регулювання міграції населення в умовах трансформації регіональних ринків праці” (державний реєстраційний номер 0116U004032), в якій до потреб аналізу трансформації регіональних ринків праці було запропоновано методологічні положення з комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу в галузевому розрізі та просторовому аспекті (довідка про впровадження від 01.10.2018р.), що теж свідчить про зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами.

**Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи**

Основні результати дисертаційної роботи автора повною мірою обґрунтовані. В основу дослідження покладено актуальні праці зарубіжних і

вітчизняних науковців, які присвячені процесам розвитку промислового потенціалу, його економічному оцінюванню та державному управлінню.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, зокрема матеріалів періодичних видань і міжнародних рейтингів, правових та нормативних актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств та відомств, офіційних даних Державної служби статистики України, наукових доробок вітчизняних і зарубіжних вчених у визначеній площині досліджень, а також аналітичних розрахунків, зроблених автором під час проведення дослідження у сфері економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу тощо. Перелік використаних джерел в дисертаційному дослідженні складає 405 найменувань.

Автором дисертації чітко окреслено мету та завдання дослідження, обґрунтовано теоретичні і методичні підходи щодо їх виконання, розроблено та апробовано відповідні пропозиції, які у своїй комплексності є науковим шляхом вирішення окреслених проблем. Особливо варто відмітити, що завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними. Результати дослідження отримані автором особисто. З праць, опублікованих у співавторстві, дисертантом використано лише ті положення та ідеї, що є результатом його особистих досліджень. У дисертаційній роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації автора не використовувались.

Дисертаційна робота Станасюк Н.С. є оригінальною науковою працею, яка виконана на належному теоретичному і прикладному рівні. Вона характеризується послідовною структурною побудовою, є комплексним і завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи та широке висвітлення проблеми свідчать про різносторонню і, водночас, комплексну наукову компетентність її автора. На користь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів дисертаційної роботи свідчить

застосування сукупності принципів, прийомів наукового пізнання та дослідження, загальнотеоретичних, спеціальних та міждисциплінарних методів, а саме: прогнозування, факторного аналізу, нечіткого кластерного аналізу, семантичного аналізу, компаративного аналізу, багатфакторного кореляційно-регресійного аналізу, групування, статистичного аналізу, інтегрального оцінювання, структурно-логічного моделювання, системного та абстрактно-логічного методів тощо.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи підтверджується і тим, що вони розглянуті та схвалені на чималій кількості міжнародних, всеукраїнських та міжвузівських науково-практичних конференціях.

### **Структура дисертаційної роботи та зміст її основних положень**

Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 556 сторінок, з них 388 сторінок формує основний текст роботи. Загалом дисертація складається зі вступу, 5 розділів, висновків, списку використаних джерел із 405 найменувань та 8 додатків.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретико-методологічні засади дослідження промислового потенціалу» (с. 48-145) дисертант досліджує генезу понятійно-категоріального апарату дослідження промислового потенціалу (с. 48-68), теоретико-методологічні підходи до структуризації промислового потенціалу (с. 68-82), а також обґрунтовує методологічні підходи до економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу (с. 83-115), сформульовано концептуальні засади державного управління розвитком промислового потенціалу (с. 115-139).

У другому розділі дисертаційної роботи «Фактори впливу на розвиток промислового потенціалу» (с. 146-204) автором сформульовано класифікацію факторів впливу на розвиток промислового потенціалу (с. 146-162), проаналізовано фактори впливу на розвиток промислового потенціалу та тенденційність їх зміни (с. 162-179), а також визначено вплив факторів на структурний розвиток промислового потенціалу (с. 179-199).

У третьому розділі дисертаційної роботи «Комплексне економічне оцінювання розвитку промислового потенціалу» (с. 205-261) дисертантом здійснено аналіз тенденцій розвитку промислового потенціалу (с. 205-229). Окрім того, проведено економічне оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу на засадах комплексного підходу (с. 230-256).

У четвертому розділі дисертаційної роботи «Просторовий розвиток промислового потенціалу та засади його державного регулювання» (с. 262-339) проведено комплексне економічне оцінювання просторового розвитку промислового потенціалу (с. 262-280), досліджено кластерний підхід до розвитку промислового потенціалу (с. 280-301). Також автором запропоновано формування інтелектуально-інноваційних промислових кластерів та визначено регулювальну роль держави у цьому процесі (с. 301-333).

П'ятий розділ дисертаційної роботи «Державне управління розвитком промислового потенціалу» (с. 340-411) присвячено визначенню стратегічних орієнтирів державного управління розвитком промислового потенціалу (с. 340-350); визначено чинники формування сприятливого інноваційного середовища у державі для розвитку промислового потенціалу (с. 350-373). Значний науковий інтерес представляє запропонована концепція державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу та її інституційне забезпечення (с. 373-411).

#### **Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації**

У дисертаційній роботі Станасюк Н.С. сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків і рекомендацій, що відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість. Представлені результати, що містять наукову новизну викладено коректно, послідовно і системно.

Зокрема, запропоновано авторське тлумачення категорії “промисловий потенціал”, що аналізується з позиції інтегрованого підходу та об'єднує ресурсний, гіпотетичний, системний та результативний підходи до розкриття його економічної сутності та категорії “збалансований розвиток

промислового потенціалу” як діалектичної взаємодії відтворювального та реалізованого потенціалів його відтворювальних та забезпечувальних складових, характеризується дуалістичним потрактуванням промислового потенціалу як наявної можливості та результатами її використання (с. 48-58, 374-376).

Подальшої розробки зазнали структурні складові промислового потенціалу, які утворюються в процесі його розвитку та згруповані автором з огляду на сутнісне економічне наповнення таких понять, як “ресурси”, “можливість”, “система” та “результат” (с. 68-82).

Також автором обґрунтовано систему індикаторів комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу на умовах полікомпонентності. Запропонований у дисертації методологічний підхід дає можливість окремити два види промислового потенціалу (відтворювальний та реалізований), оптимальна взаємодія яких є базисом його розвитку в галузевому та просторовому аспектах, що необхідно враховувати при формуванні стратегії промислового розвитку (с. 101-115).

У дисертації поглиблено концептуальну основу державного управління динамікою промислового потенціалу, окреслено основні складові елементи, враховуючи ієрархічні рівні управління та обґрунтовано організаційні основи розвитку (с. 115-138).

Автором удосконалено факторну концепцію еволюції промислового потенціалу, яка передбачає гармонійний розвиток у трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір” та розглядає людину як центр впливу на процеси в промисловому секторі економіки (с. 152-162).

Удосконалено автором методологічні положення з оцінювання ефективності структурних змін факторів впливу на розвиток промислового потенціалу, які дають можливість унаочнити причинно-наслідкові зв'язки між макроекономічними чинниками та критеріями ефективності промислового розвитку за відтворювальними складовими (с. 179-199).

Автором розроблено систему важелів державного регулювання

просторового розвитку промислового потенціалу відповідно до типології інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, основою окревлення якої послужили результати нечіткого кластеризування просторової концентрації інтелектуальної та інноваційної компонент (с. 308-328).

Запропоновано комплекс моделей формування сприятливого інноваційного середовища як результату мультиколінеарного впливу факторів макросередовища з огляду на результативні показники розвитку інноваційної компоненти промислового потенціалу. Автором зазначено, що інноваційний розвиток промислового потенціалу визначається чинниками сталого розвитку, що має вагому практичну значущість для розроблення рекомендацій щодо реалізації концепції сталого промислового розвитку держави (с. 363-372).

Дисертантом удосконалено концепцію державного управління розвитком промислового потенціалу, яка базується на досягненні збалансованої взаємодії між відтворювальними складовими потенціалу в галузевому та просторовому аспектах (с. 373-403).

У дисертації розвинуто методологічні положення з оцінювання економічної ефективності механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу, основою яких є мікро- та макроекономічні моделі “ресурс-результат” та одержання оптимального соціально-економічного ефекту при поєднанні різних функціональних складових промислового потенціалу (с. 388-392); також розвинуто теоретико-методологічні положення щодо формування стратегій розвитку промислового потенціалу (с. 395-398).

Наведені у дисертаційній роботі результати дослідження мають наукову новизну. У сукупності вони представляють розроблення теоретико-методологічних та прикладних засад щодо проведення комплексного економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу та формування концептуальної основи його державного управління в умовах становлення інноваційно-орієнтованої моделі економіки.

## **Практична та теоретична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи**

Практичну цінність мають отримані в процесі дисертаційного дослідження наукові результати, що можуть бути використані у діяльності органів державної влади, а також суб'єктів підприємницької діяльності. Зокрема, за результатами виконання роботи мають практичне значення такі елементи наукової новизни:

- обґрунтована на умовах полікомпонентності система індикаторів комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу, що базується на формуванні вхідних та вихідних індикаторів за складовими промислового потенціалу (п. 3.2);

- сформований концептуальний базис державного управління розвитком промислового потенціалу, що, на відміну від наявних, спирається на означення основних складових елементів із врахуванням ієрархічних рівнів управління та обґрунтуванням організаційних основ розвитку (п. 1.4);

- розроблений набір важелів державного регулювання просторового розвитку промислового потенціалу відповідно до типології інтелектуально-інноваційних промислових кластерів (п. 4.3);

- запропонований комплекс моделей формування сприятливого інноваційного середовища як результату мультиколінеарного впливу факторів макросередовища з огляду на результативні показники розвитку інноваційної компоненти промислового потенціалу (п. 5.2);

- розвинуті методологічні положення з оцінювання економічної ефективності механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу (п. 5.3).

Окремі положення дисертаційної роботи були використані у практичній діяльності Комітету з питань промислової політики та підприємництва Верховної ради України; Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; Департаментом економічної політики Львівської обласної державної адміністрації. Окремі розробки використано



промисловими підприємствами України: ПрАТ “Львівський локомотиворемонтний завод”; ТзОВ “Торгово-виробнича фірма “Ніка”; ТзОВ “Сервіс” ПАТ “Стрийський завод ковальсько-пресового обладнання”; ППФ “Фаворит АМ”; ТОВ “Вент-сервіс”, ТзОВ “Франківська фармацевтична фабрика”.

Для економічної науки мають теоретичну цінність такі елементи наукової новизни автора:

- удосконалений понятійний апарат теорії потенціалів, а саме: представлене авторське тлумачення категорії “промисловий потенціал” та категорії “збалансований розвиток промислового потенціалу” (п. 1.1, 5.3);
- розвинуті структурні складові промислового потенціалу, які формуються у процесі його розвитку (п. 1.2);
- удосконалена сучасна факторна концепція розвитку промислового потенціалу, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір” (п. 2.1);
- зазнали подальшого розвитку методологічні положення з оцінювання ефективності структурних змін факторів впливу на розвиток промислового потенціалу (п. 2.3);
- удосконалена концепція державного управління розвитком промислового потенціалу, формування якої, базується на досягненні збалансованої взаємодії між відтворювальними складовими потенціалу в галузевому та просторовому аспектах (п. 5.3).

#### **Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях**

За результатами виконання дисертаційної роботи автором опубліковано 51 наукову працю: 4 монографії, 23 статті у наукових фахових виданнях України, з них 8 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у виданні, яке належить до наукових періодичних видань інших держав та 2 – виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 21 теза доповідей на наукових конференціях.

Загальний обсяг публікацій становить 39,5 друк. арк., з яких 35,0 друк. арк. належать особисто автору. Окрім того, наукові публікації дисертанта мають широку географію та разом з авторефератом повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи. Огляд публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень його дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення відповідно до вимог результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

### **Відповідність теми дисертації профілю спеціальності**

Дисертація виконана державною українською мовою, якою автор володіє у професійному плані на високому рівні. Стиль дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також відзначається логічністю, послідовністю, системністю й обґрунтованістю. Структура дисертації цілком узгоджується з її назвою, метою і завданнями дослідження. Зміст та результати роботи відповідають профілю спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

### **Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення**

До зауважень та недоліків у дисертаційній роботі необхідно віднести наступні:

1. На с. 158-161 наведено доповнену класифікацію факторів впливу на розвиток промислового потенціалу (табл. 2.3), на якій не уточнено які саме класифікаційні ознаки чи фактори було додано автором.

2. Доцільно було б структуру основних засобів за видами промислової діяльності (табл. 3.3, с. 212-213) та інноваційну активність промислових підприємств за видами переробної діяльності (табл. 3.10, с. 228-229), які автор аналізує за 2013-2015 рр., проаналізувати також хоча б з 2011 до 2015 рр., як і інші показники для кращої можливості порівняння та тривалішого періоду відображення динаміки.

3. Не зовсім зрозуміло чи формули (1.2, 1.5, 1.14), які пропонує автор використовувати є власною розробкою чи удосконаленими або запозиченими

(с. 88, 90, 111-112).

4. Автором модифіковано застосування шкали Харрігтона для оцінювання рівня розвитку промислового потенціалу (табл. 1.11, с. 113), однак не зазначено конкретно що саме автором удосконалено.

5. Не достатньо обґрунтовано вибір окремих показників для полікритеріальної системи економічного оцінювання рівня розвитку промислового потенціалу, яку запропоновано автором (с. 234-235, табл. 3.11)

6. На с. 301 (табл. 4.12) автором сформульовано умови реалізації концепції кластерного розвитку промислового потенціалу, однак варто було б більш детально їх обґрунтувати.

7. На с. 389 (рис. 5.3) наведено етапи формування механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу, останнім з яких є оцінка результативності та ефективності проведених реформ щодо покращення якості управління, визначення фактичних показників розвитку промислового потенціалу, порівняння із запланованими, визначення відхилень та розробляння заходів спрямованих на їх усунення. Доцільно було б відобразити на рисунку зворотній зв'язок за умови негативної оцінки результативності для повернення на один із попередніх етапів та усунення недоліків.

#### **Загальна оцінка дисертації, її відповідності існуючим вимогам та висновки**

Дисертаційна робота Станасюк Н.С. «Економічне оцінювання та державне управління розвитком промислового потенціалу» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну проблему і має вагомим теоретичне та практичне значення. Тема роботи, її зміст, об'єкт і предмет дослідження, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. У дисертаційній роботі містяться раніше незахищені наукові положення.

Текст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної

роботи. В авторефераті аргументовані актуальність, мета, завдання, наукова новизна, практичне значення та інші обов'язкові елементи дисертаційної роботи, коротко викладений зміст кожного з п'яти розділів основної частини дослідження, чітко сформульовані висновки. Змістові автореферату притаманна методична і концептуальна цілісність, логічність і обґрунтованість наукового викладу. Отримані результати дослідження є вирішенням наукової проблеми розроблення теоретико-методологічних та прикладних засад щодо проведення комплексного економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу та формування концептуальної основи його державного управління в умовах становлення інноваційно-орієнтованої моделі економіки.

Таким чином, за результатами вищенаведеного слід констатувати, що дисертація є завершеною науково-дослідницькою роботою та за своїм змістом і структурою відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, у тому числі п. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. Це дає можливість стверджувати, що автор дисертаційної роботи Станасюк Наталія Степанівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,  
завідувач кафедри економіки  
Кременчуцького національного університету  
імені Михайла Остроградського,  
доктор економічних наук, професор

Маслак О. І.

